

Opknopbeurt

tussen de zwaluwen



Woudrichem is dankzij onderhoud en restauraties geen 'vergeten stad' meer. De Gevangenpoort en de toren van de Martinuskerk zijn nu aan de beurt voor een opknopbeurt.

Teus van Tilborg
Woudrichem

Ooit, zestig jaar geleden, werd Woudrichem in een rapport een 'vergeten stad aan de Merwede' genoemd. De noodklok werd geluid over de situatie in met name de vesting. De sociale, economische en culturele omstandigheden waren buitengewoon slecht. 'De verkrotting van dit oude vergeten vestingstadje is schandelijk groot', stelden drie hoogleraren vast.

Wie nu het stadje bezoekt komt tot een geheel andere conclusie. Van verkrotting is geen sprake meer. Sinds het verschijnen van het rapport is er veel gebeurd. Woningen zijn gesaneerd, gerestaureerd, open gaten opgevuld met woningen en veel monumenten zijn opgeknapt.

Het is geen vergeten stad meer. Integendeel, de vinger wordt aan de pols gehouden door particulieren, woningcorporaties en de gemeente om verval te voorkomen. Ook nu wordt weer volop onderhoud gedaan. Aan woningen en twee opvallende objecten: de Gevangenpoort en de toren van de Martinuskerk. Twee projecten waarvan de gemeente Woudrichem de opdrachtgever is en uitgevoerd worden door restaurateur Oome Raamsdonk.

„Het zijn mooie projecten met een monumentale status”, vertelt Albert Bax van het restauratiebedrijf aan de voet van de Gevangenpoort. „We hebben ze via aanbe-

steding binnengehaald.”
Bouwwerkers zijn met veel lawaai druk in de weer om de enige overgebleven waterpoort van de vestingstad op te knappen. Vooral het buitenwerk, het metsel- en voegwerk, pakken ze aan. Ook de zinken afdekkingen op de topgevels, de dakgoten en kozijnen en ramen worden vernieuwd.

Kapot
Verder wordt het schilderwerk compleet aangepakt. Baks: „Er zijn veel stenen kapot als gevolg van de vorst. We restaureren op een authentieke manier met de materialen die daarbij horen. Er wordt niets aan het gebouw veranderd.”

Restauratiewerkzaamheden willen nog wel eens verrassingen opleveren. Zo ook hier. „We hebben voorzieningen moeten treffen voor de zwaluwen die onder de dakpannen nestelden. Daarvoor hebben we de steiger moeten aanpassen en er zijn speciale dakpannen met invliegopeningen aangebracht.” Een uitdaging voor de aannemer was ook om de doorgang naar de rivier te waarborgen. „Ja, voor eventuele calamiteiten was dat echt noodzakelijk.” Rekening moet ook gehouden worden met het restaurant en de bistro in

“We restaureren op een authentieke manier met de materialen die daarbij horen”

de poort. „Die kunnen open blijven. De werkzaamheden worden in nauw overleg met de exploitant uitgevoerd. Overlast wordt zo veel mogelijk beperkt.”

Het project aan de Gevangenpoort is een erkende werkplaats waar leerlingen opgeleid worden voor het restauratievak. Gemiddeld zijn er, inclusief de leerlingen, vier tot acht personen aan het werk. Er wordt naar gestreefd de klus voor de bouwvakvakantie (begin augustus) geklaard te hebben. Baks: „Als de steigers dan weg zijn, laten we een poort achter die er weer jaren tegen kan.”

Steiger
Is er bij de poort volop bedrijvigheid, bij de toren is het stil. Behalve een hekwerk is er niet veel te zien. Ook geen steigers om de toren, zoals bij de poort. Baks: „Er is voor een andere aanpak gekozen. Om overlast te voorkomen en het zicht op de toren te behouden werken we met een groot formaat hoogwerker. We werken in fases. In overleg met architectenbureau Lakerveld wordt telkens een opname gemaakt en uitgevoerd.”

Ook bij de toren gaat het vooral om het herstel van het voeg- en metselwerk. „We vernieuwen onder andere ook twee bekroningen van de natuurstenen pinakels, de koperen schampgoten en de leibedekking op de traptoren. Twee grote glas-in-loodramen worden compleet gerestaureerd.”

De uurwerkinstallatie wordt ook onder handen genomen door die te reviseren. Er wordt naar gestreefd ook dit karwei voor de vakantie af te ronden.

ENIGE POORT



▲ De Gevangenpoort staat nog zeker twee maanden in steigers.

- De Gevangenpoort is de enige die nog over is van de vijf poorten in de Woudrichemse vesting.
- Het gebouw aan de Kerkstraat dateert uit de 15e eeuw.
- Het monumentale pand is, om sloop te voorkomen, door de gemeente Woudrichem in 1872 voor 450 gulden gekocht van de Staat der Nederlanden.
- Zoals de naam al aangeeft was het ooit een gevangenis. In de negentiende eeuw zaten hier misdadigers opgesloten. De namen van de gevangenen staan in de muren gekerfd.
- Het gebouw was tot 1930 als politiebureau in gebruik.
- De Gevangenpoort heeft nu een horecafunctie.

STOMPE TOREN



▲ De Martinustoren wordt gereviseerd met een hoogwerker.

- De Martinustoren hoort bij de laatgotische hervormde kruiskerk in Woudrichem.
- De opvallende toren in de vesting dateert uit de 15e eeuw.
- De toren van ongeveer 34 meter hoog is rijk versierd.
- Bij een storm in 1717 verloor de kerk haar spits. Sindsdien is de toren stomp.
- Ze wordt in de volksmond De Mosterdpot genoemd.
- In 1933 werd de toren deels gerestaureerd en voorzien van een balustrade.
- Het gebouw is eigendom van de gemeente Woudrichem.

Restauratie van de Gevangenpoort is ook een leerwerkplaats. FOTO'S JEROEN DE JONG/BEELD WERKT

Opzondagrust geen probleem in Veldzicht

‘Ja, ouders moeten hun wijntje opgeven’